

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Darovací smlouva v oddlužení a její neplnění

Darovací smlouva (a obdobně též smlouva o důchodu) je populárním nástrojem k navýšení příjmů dlužníků, u kterých srážky z jiných příjmů neumožňují uhradit během trvání oddlužení 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů a splnit tak základní podmínku pro schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře. Dlužníci a jejich dárci si však často neuvědomují, jaké dopady může uzavření darovací smlouvy (a zejména její neplnění) mít.

Jak je uvedeno výše, je jedním ze základních předpokladů pro to, aby mohlo být povoleno a schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře, předpoklad, že dlužník bude ze svých příjmů (respektive zákonných srážek z příjmů) schopen uhradit v průběhu pěti let trvání oddlužení 30 % pohledávek nezajištěných pohledávek svých přihlášených věřitelů. Současně je třeba mít na paměti, že v insolvenčním řízení se vždy objevují pohledávky, které mají před pohledávkami přihlášených věřitelů přednost[1]. K uspokojování přihlášených věřitelů pak dochází teprve poté, co jsou tyto přednostní pohledávky uspokojeny.

S tím, že srážky z dlužníkových příjmů nebudou dostatečné pro úhradu přednostních pohledávek a dosažení minimální hranice uspokojení nezajištěných věřitelů, se dlužníci potýkají zpravidla ve dvou fázích procesu.

Prvním z těchto okamžiků je chvíle, kdy osoba, kterou dlužník požádal o sepsání insolvenčního návrhu s návrhem na povolení oddlužení[2], porovná dlužníkovy závazky s jeho dosavadními příjmy. V návrhu na povolení oddlužení je třeba, aby dlužník deklaroval a osvědčil, že podmínku úhrady 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů dokáže splnit, jinak musí očekávat, že insolvenční soud dlužníkovi oddlužení ani nepovolí. V případě, že příjmy dlužníka nejsou dostatečné, měl by sepsovatel insolvenčního návrhu dlužníka o tom poučit a projednat s ním možnosti navýšení příjmů. Jednou z možností navýšení příjmů je získání lépe placeného nebo dalšího zaměstnání. Tato možnost však často není pro dlužníka dosažitelná (kdyby ji měl, zpravidla by ji již v minulost využil), případně není realizovatelná v čase, ve kterém má dlužník zájem návrh na povolení oddlužení podat. Další možností je, že si dlužník zajistí osobu, která je ochotna mu poskytnout za účelem splnění oddlužení dar nebo mu po dobu trvání oddlužení platit pravidelné peněžní dávky a s touto osobou uzavře darovací smlouvu, nebo smlouvu o důchodu[3].

Druhým okamžik, kdy se často ukáže, že dlužník nebude schopen podmínky oddlužení plněním splátkového kalendáře splnit, přichází tehdy, když dlužníkovy závazky a příjmy porovná insolvenční správce při přípravě zprávy pro oddlužení. Na rozdíl od sepsovatele insolvenčního návrhu vychází insolvenční správce při zjištění objemu dlužníkových závazků z pohledávek přihlášených do insolvenčního řízení. Celková výše přihlášených pohledávek bývá nezřídka vyšší, než objem dlužníkových závazků, se kterým pracoval sepsovatel návrhu (ať už proto, že dlužník na některé své závazky zapomněl, nebo proto, že nezohlednil jejich příslušenství). V takovém případě by se dlužníkovi mělo dostat poučení o nezbytnosti navýšení příjmů od insolvenčního správce.

Insolvenční zákon stanoví, že darovací smlouva nebo smlouva o důchodu musí být opatřena úředně ověřenými podpisy obou smluvních stran. Ze strany insolvenčních soudů bývá občas vyžadováno, aby se dárce či plátce důchodu přímo zavázal, že svůj příspěvek bude hradit přímo na účet majetkové podstaty zřízený insolvenčním správcem a neakceptují smlouvu, dle které má dárce či plátce důchodu svůj příspěvek hradit k rukám dlužníka. Byť takový požadavek nemá podle mého názoru oporu v insolvenčním zákoně, lze tento postup doporučit, neboť zkracuje cestu finančních prostředků od dárce k věřitelům a snižuje se riziko, že by dlužník s přijatým plněním naložil v rozporu s účelem uvedeným v darovací smlouvě a v rozporu s povinností uloženou mu § 412 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona, tj. povinností vydat hodnoty získané darem insolvenčnímu správci.

Zejména v období před 1.7.2017, kdy insolvenční návrhy s návrhy na povolení oddlužení sepisovaly pro dlužníky nekvalifikované osoby (v podobě různých oddlužovacích agentur), bylo častým jevem, že dlužníci nebyli náležitě poučeni o všech dopadech uzavření darovací smlouvy či smlouvy o důchodu a zejména o následcích jejich neplnění. Dlužníkům a osobám, které se zavázaly dlužníky v oddlužení svým finančním plněním podporovat, bylo často doporučeno, aby tuto smlouvu uzavřely toliko „naoko“ s tím, že dárce skutečně žádné plnění poskytovat nebude a dlužník bude na účet majetkové podstaty potřebnou částku hradit sám, a to buď z nezabavitelné částky, nebo ze zatajených příjmů dlužníka. Tato praxe bohužel v některých případech setrvává i do současné doby. Dlužníci si však neuvědomují, že jejich nezabavitelná částka bude v takové výši, která po úhradě fiktivního daru nebo důchodu zpravidla neumožní hradit životní náklady dlužníků a že zatajování příjmů dlužníka je závažným porušením povinností dlužníka, které může vést ke zrušení schváleného oddlužení[4]. Dárci si naopak neuvědomují, že vyvázat se z uzavřené smlouvy může být velmi komplikované či nemožné a že závazek poskytnout finanční plnění může být vymáhán soudní cestou.

Jak darovací smlouva, tak smlouva o důchodu, jsou dvoustrannými právními jednáními, pro jejichž ukončení platí pravidla stanovená občanským zákoníkem. Jednostranně lze tyto smlouvy ukončit pouze v případech stanovených zákonem, nebo je-li to ve smlouvách sjednáno. Oboustranně (tj. dohodou) smlouvy ukončit lze. Dlužníci k tomu zpravidla přistupují v případech, kdy dojde k navýšení jejich příjmů (např. ze zaměstnání) tak, že hranice uspokojení 30 % nezajištěných pohledávek dokáží dosáhnout i bez podpory třetích osob. Je však třeba upozornit, že podpis dohody o ukončení darovací smlouvy či smlouvy o důchodu dlužníkem může být hodnoceno jako porušení zákazu odmítnout splnitelnou možnost obstarat si příjem či nepoctivý záměr dlužníka a být důvodem pro zrušení schváleného oddlužení.

Dojde-li k neplnění darovací smlouvy či smlouvy o důchodu v průběhu trvání oddlužení plněním splátkového kalendáře, není insolvenční správce oprávněn toto plnění vůči dárci vymáhat. Osobou s dispozičním oprávněním, tj. mimo jiné i oprávněním vymáhat plnění z uzavřených smluv, je v tomto případě dlužník. Dlužník by neměl na vymáhání plnění rezignovat, neboť by se opět mohl dopustit porušení zákazu odmítnout splnitelnou možnost obstarat si příjem, což může být důvodem pro zrušení schváleného oddlužení. Zpravidla se však stane to, že neplnění darovací smlouvy či smlouvy o důchodu způsobí, že očekávaná míra uspokojení pohledávek věřitelů poklesne pod 30 % a nezajistí-li dlužník jiné navýšení svých příjmů, dojde ze strany insolvenčního soudu ke zrušení schváleného oddlužení.

Dle právní úpravy účinné do 30. 6. 2017 docházelo při zrušení schváleného oddlužení vždy k prohlášení konkursu na majetek dlužníka, což mimo jiné znamenalo, že dispoziční oprávnění k majetku dlužníka přešlo na insolvenčního správce, spolu s povinností vymáhat pohledávky dlužníka (včetně pohledávek z darovací smlouvy či smlouvy o důchodu). Od 1.7.2017 dochází k prohlášení konkursu po zrušení schváleného oddlužení (kromě jiného) tehdy, pokud dlužník disponuje majetkem, který může sloužit k uspokojení věřitelů, jinak insolvenční soud insolvenční řízení zastaví. **Je si však třeba uvědomit, že takovým majetkem, který může sloužit k uspokojení věřitelů a**

být důvodem pro prohlášení konkursu na majetek dlužníka, může být (i při absenci jakéhokoliv dalšího majetku dlužníka) právě pohledávka dlužníka z darovací smlouvy. Ke stejnému závěru dospěl Vrchní soud v Praze v usnesení č.j. 2 VSPH 1684/2017-B-33, KSUL 85 INS 4226/2015 ze dne 21.12.2017. Pokud měl například dlužník se svým dárce uzavřenu darovací smlouvu, dle které se dárce zavázal dlužníkovi přispívat částkou 6.000,- Kč měsíčně a tuto svou povinnost po dobu 10 měsíců neplnil, měl by insolvenční správce sepsat do majetkové podstaty dlužníka pohledávku vůči dárce ve výši 60.000,- Kč, insolvenční soud by měl po zrušení oddlužení prohlásit na majetek dlužníka konkurs a insolvenční správce by měl zahájit vymáhání této pohledávky. Insolvenční soud by současně neměl po insolvenčním správci požadovat, aby prověřil bonitu dárce, neboť k tomu nemá insolvenční správce pravomoc, když může vycházet toliko z informací dostupných z veřejných zdrojů.

Závěrem podotýkám, že se pravděpodobně blíží soumrak darovacích smluv v oddlužení. Novela insolvenčního zákona, která je v současné době projednávána PSP ČR (tzv. „nulové oddlužení“) má umožnit oddlužení i osobám, které nedokáží uhradit 30 % nezajištěných pohledávek svých věřitelů. Dlužník tak nebude motivován k tomu, aby tyto smlouvy uzavíral. Stane se tak ke škodě věřitelů, na úhradě jejichž pohledávek již nebudou (alespoň v minimální míře) participovat osoby dlužníkům blízké.

Mgr. Petr Veselý,
advokát - insolvenční správce

[ŽIŽLAVSKÝ, advokátní kancelář s.r.o.](#)

Široká 36/5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 947 055

e-mail: ak@zizlavsky.cz

[1] VESELÝ, P., HAŠOVÁ K., Přednostní pohledávky v oddlužení a jejich uspokojování - co soudce, to názor [online] K dispozici >>> [zde](#).

[2] Od 1.7.2017 nemůže dlužník, který nemá právnické vzdělání podat návrh na povolení oddlužení bez zastoupení advokátem, insolvenčním správcem, exekutorem, notářem nebo akreditovanou osobu

[3] § 392 odst. 3 insolvenčního zákona

[4] § 412 odst. 1 písm. e) insolvenčního zákona

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 29.: Jednání za s.r.o. - jednatele](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Když korporátní neshody nestačí: soudní zásah do účasti společníka jako krajní řešení](#)
- [Do 5 milionů EUR bez prospektu cenných papírů - novela ZPKT!](#)
- [Význam doplacení úvěru při přezkumu posouzení úvěruschopnosti](#)